

עוד יש לפרש הקושיא, הלא מצינו בתמורה שאעפ"י שעבר על הלאו – מעשיו הועילו שאם המיר מומר, וא"כ מנין לך הסברה הפשוטה בכל מקום שכיון שאסרה תורה לעשות לא מהני מעשהו. ומתקן, שונה כאן שאמרה תורה שהוא ותמורתו יהיו קדושים, הרי מוכח שלא מעשיו הם שהועילו, שהרי באמת לא הומרה הקדושה מזה לזה אלא שניהם קדושים, ונשאת הסברה הראשונה שאין מעשהו מועיל כיון שאסרתו תורה (וכעין זה בשפת אמת. ע"ש).

ע"ע בקהלות יעקב ב, במה שצדד להוכיח מכאן שגם החלת הקדושה על הבהמה השניה בכלל האיסור עצמו של תמורה [ולא רק ההעברת הקדושה מהראשונה]. וע"ע מו"מ בסוגיתנו בספר אבי עזרי סנהדרין כו, ג אות ח ואילך.

דף ו

זוהרי גזל דרחמנא אמר לא תגזול ותנן הגזול עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזילה. תיובתא דרבא' – שכיון שאמרה תורה והשיב את הגזלה, בדין הוא שלא יועילו מעשיו להיפטר מחיוב זה על ידי ששינה. אך לאביי יש לנו להעמיד מצות והשיב רק כאשר הגזילה בעינה אבל אם שינה מסתבר שהועיל לקנותה (עפ"י שיטה מקובצת).

יש מפרשים שאין הכוונה שלאביי שינוי קונה מסברא גרידא, אלא בעלמא שינוי קונה מ'הם' – ולא שינוייהם (פ"ו דב"ק), וכיון שסובר 'אי עביד מהני' הלכך מסתבר שהגזולן שעבר ושינה נפקע חיוב השבתו (עפ"י קצוה"ח שס; שפת אמת; חזו"א עמ' 332. וע' דבר אברהם א, יז).

אף על פי שגם אם נשתנה החפץ מאליו ללא מעשה האדם הדין הוא שקונה, ואם כן אפשר שמודה רבא בכל כגון זה דמהני [כמו שכתבו התוס' (ד סע"ב) לענין צורם אוזן בבכור] (כן הקשו האחרונים) – י"ל שהנידון כאן הוא על פעולת הגזילה, האם היא מועילה לגזולן לקנות החפץ, אלא שכל עוד החפץ בעינו אמרה תורה שחייב להשיבו, אבל משנשתנה הרי הועילו מעשיו הראשונים לקנותו עתה (עפ"י פרי יצחק ח"ב סוס"י סג. [וע"ש תירוץ נוסף]; גליונות קהלות יעקב).

תירוץ נוסף, ע' בנתיבות המשפט שסא, א.

ע"ע בקצות החשן ובנתיבות המשפט ומשובב נתיבות ס' לד; אבי עזרי ביכורים ט, יד; זכר יצחק עא ד"ה ובגוף; אחיעזר ח"ג פב, ב; חדושים ובאורים.

'המפקיר כרמו והשכים לשחר ובצרו חייב בפרט ועוללות בשכחה ובפאה ופטור מן המעשר'. התוס' כאן כתבו שמדובר בזכה בגוף השדה, אבל אם זכה רק בפירות – פטור מכולם. ודעת הר"ש (בפאה א, ו עפ"י הירושלמי בקדושין א, ה) שאפילו זכה בקמה לבדה בלא הקרקע, חייב במתנות עניים. ואם זכה אף בקרקע חייב אפילו במעשר.

'מירחו, מעשר ונותן לו' – ואף לדעת מי שאומר יש ברירה, כל זמן שלא הפריש פאה ולא בררה, היה הכל שלו ונתחייב הכל במעשר, ושוב לא ייפטר (תוס' ב"ק צד.).

ואין אומרים הואיל ומחויב לעניים והרי יש להם זכות בחלק מן הפירות [כמו שכתבו התוס' (בסוכה לה.) שהכהנים והלויים נחשבים כשותפים בפירות טבל], א"כ הרי זה כהפקר שפטור ממעשר.

רביית קצוצה יוצאה בדיינים...'. נתבאר בהרחבה בב"מ סא.

(ע"ב) 'בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה – לחיים ניתן ולא להישבון' – יש לפרש, אם הנשך ניתן להשבון מדוע לא יחיה הלא תיקן האיסור בחזרה (עפ"י שפת אמת).

ומשום בל תקטירו כולו ומשום בל תקטירו מקצתו...'. פשט הלשון משמע שאם הקטיר כל אבריו, עובר [ולוקה] משום שני שמות. ומכאן הקשו על אביי (להלן ז): שלא אמר כן (וצ"ע בפירוש רבנו גרשום ששינה לשון הברייתא).

ובזה מובן מדוע הוצרכו שני לימודים, על כולו ועל מקצתו, והלא בכל מקום אין הקטרה פחותה מכזית והרי עובר בכל כזית שמקטיר – אלא שלולא קרא נוסף הוה אמינא שאם מקטיר כולו אינו לוקה אלא אחת, וגילה הכתוב שכשמקטיר כולו לוקה שנים, שהקטרת מקצת לאו אחד והקטרת כולו לאו נוסף (עפ"י שפת אמת).

'טעמא דכתב רחמנא לה' הוא דלא מייתי שעיר המשתלח, הא לא רבי קרא לה' הוה אמינא שעיר המשתלח בעל מום שפיר דמי, מכדי אין הגורל קובע אלא בדבר הראוי'. רש"י פרש הקושיא למה לי קרא. ויש לעיין הלא צריך קרא לומר שיש אזהרה בדבר ולוקה לרבא על דעבר אמימרא דרחמנא הגם שלא חל הגורל [וכמו שהקשו לעיל על רבא שמקדיש בע"מ בדין היה שלא עשה כלום, ואעפ"כ אזהר רחמנא]. ונראה שכיון שאין הגורל קובע דבר שאינו ראוי, א"כ אין כאן מעשה הקדשה כלל, ואין סברא שיהא מוזהר על מעשה הטלת גורל שאינו כלום, וא"כ אין אפשרות מעשית לאזהרה זו וקרא ל"ל. אך צ"ע שמא בא להזהיר על הקדשתו שלפני הגורל, שכבר אז נתקדש השעיר (ע' יומא סב): וצ"ל שכיון שהגורל אינו קובע, לא מסתבר שבא הכתוב לאסור הקדשה כזו שלא תהא ראויה לגורל (וע"ע בשפת אמת; חדושים ובאורים).

דף ז

והא נפקא ליה מעל המזבח? אורחיה דקרא דמשתעי הכי' לומר 'על המזבח', ולא לדרשה בא (רבנו גרשום. וע' חדושים ובאורים).

'לשנא אחרינא... ואלא לא תקריבו דמעוך למאי אתא – מפקינן לבמת יחיד'. יש לפרש במה תלוי חילוק הלשונות, האם צריך לימוד מיוחד לבמת יחיד – האם במת יחיד צריכה שתהא 'מזבח', או כשרה אף על הסלע וכד'; לפי לשון ראשונה צריכה 'מזבח' הלכך נכללה הבמה בכתוב ואשה לא תתנו מהם על המזבח ואין צורך לריבוי מיוחד. ולפי הלשון השניה צריך לרבות במת יחיד שאין בה דין 'מזבח'. וכבר נחלקו בזה תנאים בזבחים קח [ופסק הרמב"ם כרבי יוסי שצריך 'מזבח' ולכך נקט כאן כלשון ראשונה] (חדושי ר' מאיר שמחה).

'שמא לא שנינו אלא בתם שנעשה בעל מום ועובר...' יש מפרשים שהמום עובר ומתרפא, וכיון שכך חלה עליו קדושת הגוף (כדתנן בבכורות יד.) הלכך חייב משום בל תקדישו ובל תשחטו, אבל מקדיש בעל מום קבוע שמא לא עבר, שלא הזהירה תורה אלא למזבח וזה לא חל הקדשו למזבח (כן הביא בחזו"א לא, א מהשיטמ"ק. וכבר העירו שלפנינו אינו נמצא בשיטה. וע"ע חו"ב).